

УДК 330. 133

DOI: 10.35340/2308-104X.2019.84-3-11

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РИНКУ
ЕКОЛОГІЧНИХ ТОВАРІВ В
ДЕРЖАВІ**

ЛЯШКО І. І.,

кандидат наук з державного
управління, доцент, Донецький
державний університет
управління

ХОРОШИХ В.В.,

кандидат наук з державного
управління, доцент, завідувач
кафедри маркетингу

**PROBLEMS OF FORMING AN
INNOVATIVE MARKET OF
ENVIRONMENTAL GOODS IN
THE STATE**

LYASHKO I.,

Candidate of Sciences in Public
Administration, Associate
Professor, Donetsk State University
of Management

KHOROSHYKH V.

Candidate of Sciences in Public
Administration, Associate
Professor, Head of the Department
of Marketing

У статті розглянуто особливості екологічних інновацій. Висвітлюється проблема формування інноваційного ринку. Досліджено напрями екологічних інновацій. Визначено принципи еколого-інноваційної діяльності у системі господарювання. Наведено та проаналізовано різновиди ефектів.

Ключові слова: екологічні інновації; інноваційний ринок; напрями формування; принципи формування; система господарювання; ефект.

В статье рассмотрены особенности экологических инноваций. Освещается проблема формирования инновационного рынка. Исследованы направления экологических инноваций. Выявлены принципы эколого-инновационной деятельности в системе хозяйствования. Приведены и проанализированы разновидности эффектов.

Ключевые слова: экологические инновации; инновационный рынок; направления формирования; принципы формирования; система хозяйствования; эффект.

The article discusses the features of environmental innovation. The problem of the formation of an innovative market is covered. The directions of ecological innovations are investigated. The principles of ecological-innovative activity in the system of management are revealed. Varieties of effects are given and analyzed.

Keywords: ecological innovations; innovative market; directions of formation; principles of formation; economic system; effect.

Постановка проблеми. На сучасному етапі для виходу держави з еколого-економічної кризи розробка й впровадження екологічних нововведень має стати передумовою для поступової гармонізації виробничої діяльності людини й природного оточення в межах єдиної еколого-економічної системи. Еколого-інноваційна діяльність спрямована на використання результатів наукових

досліджень й розробок для розширення і поновлення номенклатури екологічно безпечної продукції, вдосконалення технології її виготовлення, структурної перестройки народного господарства з метою рішення екологічних проблем і зниження екологічної небезпеки виробництва і споживання.

Отже, актуальність даної теми полягає в тому, що використання певних науково обґрунтованих принципів формування еколого-інноваційного ринку товарів, дозволить підприємствам запобігти ряд проблем, що виникають в процесі господарчої діяльності та підвищити ефективність виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і прикладні питання формування еколого-інноваційного ринку були і залишаються предметом і об'єктом постійних наукових досліджень. Різні аспекти даної проблеми розглядали вчені: С. А. Бондаренко, С. М. Ілляшенко, А. І. Мартієнко, В. П. Семиноженко, В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк.

Значний вклад у розробку і вдосконалення еколого-економічного механізму також внесли науковці: А. Гальчинський, Ю. А. Гуртовий, Т. В. Кузнецова, Л. Г. Сіпайло, Л. Г. Михайлов, О. І. Пампура, О. І. Шапоренко, Р. А. Фатхутдинов.

Мета статті. Визначення інновацій, що спрямовані на збереження і оновлення природного стану довкілля в сфері господарювання.

Вклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний розвиток організації в сучасних умовах – невід'ємна частина її основної діяльності, так як сприяє підвищенню рівня конкурентоздатності продукції і організації в цілому. Однак керівники багатьох підприємств, організацій і фірм до сих пір не усвідомлюють важливості науково-технічного розвитку своїх об'єктів й не приділяють великого значення підвищенню якості товарів з екологічної точки зору, віддають перевагу економії на витратах як способу максимізації прибутку. Це все знижує адаптивність до змін у зовнішньому середовищі і робить їх не конкурентоздатними в середньостроковому і довгостроковому періодах. Тому, для досягнення головної мети підприємствам необхідно ефективно використовувати і впроваджувати екологічні інновації товарів, які сприяли б поліпшенню або запобіганню погіршення, що виникає у зв'язку виробничої і господарської діяльності підприємств.

Отже, під екологічними інноваціями розуміють результат творчої діяльності, що спрямована на розробку, створення й впровадження нововведень у вигляді нової продукції, технології, методу, форми організації виробництва, які б прямо або непрямо впливали на зниження екодеструктивного впливу виробництва на навколишнє середовище і вирішували екологічні проблеми [1, с.54].

Слід наголосити, що екологічні інновації, як результат творчої діяльності, в процесі господарювання спрямовані на:

розробку, створення і впровадження нових технологічних циклів розробки і узгодженого розвитку всіх функціональних елементів по добуванню ресурсів, їх переробці, використанню відходів і відтворення цих ресурсів;

перед виробничі розробки, що вміщують модифікації продукту і технологічного процесу, перепідготовку персоналу для застосування нових технологій і обладнання;

розробку і застосування ресурсозберігаючої техніки і технологій;

розробку й впровадження маловідходних і безвідходних технологій (в тому числі енергозберігаючих);

розробку технологій, що забезпечують комплексне використання сировини і природних ресурсів;

розробку варіантів застосування нових і поновлених джерел енергії;

розробку матеріалів з новими можливостями, які знижують навантаження на навколишнє середовище в результаті їхнього використання, переробки й утилізації.

Екологічні інновації розглядають з точки зору трьох підходів:

1. Об'єктного;
2. Процесного;
3. Процесно-інвестиційного [2, с.2].

Сутність об'єктного підходу полягає в тому, що екологічна інновація виступає як об'єкт – результат НТП (нова техніка, нова технологія тощо).

Що стосується процесного підходу, то це комплексний процес, який вміщує розробку, впровадження у виробництво, розширення і комерціалізацію, а також використання і утилізацію нових споживчих цінностей товарів, техніки, технології, організаційних форм.

Однак, особливий інтерес в сфері господарювання становить третій процесно-інвестиційний підхід, який являє собою напрям використання капітальних вкладень на проектування, розробку і організацію виробництва нових видів продукції, на створення і впровадження нової техніки, технології, наукового дослідження. Важливим для підприємства в сфері господарювання є забезпечення послідовного фінансування всієї цих етапів інноваційної діяльності. Фінансування інноваційної діяльності підприємств може здійснюватися за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел.

Внутрішнє фінансування інноваційної діяльності передбачає використання власних коштів підприємства.

У зв'язку з цим підходом виникає визначення еколого-інноваційних проектів: це переважно великі і складні проекти (програми) створення і введення технічних та інших нововведень інвестиційного характеру.

Отже, під еколого-інноваційними проектами розуміють проекти, які прямо або непрямо вирішують галузеві, регіональні, загальнодержавні і екологічні проблеми окремих підприємств.

Слід відмітити, що в залежності від сфери реалізації розрізняють інновації: технічні (розуміється виробництво екологічно чистих і безпечних продуктів, застосування і використання енергозберігаючих технологій і екологічно чистих джерел енергії; використання нових конструкторських матеріалів, які характеризуються високою екологічною безпекою їхньої переробки й утилізації);

організаційні – нові методи і форми організації всіх видів діяльності підприємств, що спрямовані на зменшення екологічної безпеки виробництва;

соціальні – різні форми активізації творчої активності в напрямку екологізації виробництва і споживання, в тому числі професійна підготовка і постійне підвищення кваліфікації персоналу на основі екологічної освіти, стимулювання його творчої діяльності в процесі створення комфортних і екологічно безпечних умов життя [3, с.29].

Таким чином, зростаючи проблеми навколишнього середовища і раціональне використання природних ресурсів сприяє створенню вдосконаленого економічного механізму по розробці економічних, правових та інших методів роботи.

Еколого-інноваційна діяльність в умовах формування ринкової системи повинна базуватись на наступних принципах:

органічна єдність наукового технічного прогресу з економічним, соціальним і екологічним розвитком виробництва і суспільства;

сприяння розвитку ринку екологічно чистих товарів і технологій;

стимулювання збалансованого розвитку наукового, освітнього і виробничого потенціалу в сфері екологічних інновацій;

максимальне використання можливостей й досвіду світової науки і техніки для забезпечення подальшої екологізації вітчизняного виробництва шляхом проведення сумісних досліджень й розробок, придбання ліцензій і патентів на екологічні інновації [4, с. 187].

Крім того, різноманітність проявів інноваційної діяльності зумовлює й різноманіття її ефектів, які потрібно оцінювати й ураховувати при обґрунтуванні інноваційних проектів, а також при виборі оптимальних з низки альтернативних варіантів.

У загальному випадку виділяють такі основні види ефектів інноваційної діяльності [5, с.152]:

1. *Економічний ефект.* Проявляється у вигляді прямої економічної вигоди від впровадження результатів інноваційної діяльності: економії часу, отримання (зростання) прибутку, зменшення витрат тощо. Він підлягає кількісній оцінці.

2. *Науково-технічний ефект.* Полягає в прирості практично-орієнтованих (прикладних) науково-технічних знань і умінь. Кількісна оцінка даного виду ефекту достатньо ускладнена.

3. *Науковий (пізнавальний) ефект.* Проявляється у вигляді прирощення наукових, науково-технічних та інших знань щодо закономірностей розвитку природи і суспільства. Кількісно оцінити даний ефект досить важко, в основному про нього можна судити з темпів розвитку певних галузей науки.

4. *Соціальний ефект.* Полягає у створенні більш сприятливих умов для життєдіяльності особи, групи людей,

5. *Екологічний ефект.* Полягає в зменшенні екодеструктивного впливу на довкілля та поліпшенні якості навколишнього середовища. Підлягає вартісній оцінці, методи оцінки достатньо відомі і перевірені практикою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інноваційна діяльність спрямована, перш за все, на задоволення екологічних потреб суспільства, що забезпечують виробництво та застосування засобів захисту довкілля від забруднення, заміну екологічно несприятливих виробів і послуг екологічно більш досконалими чи такими, що сприяють зниженню матеріало- та енергоємності систем. Це забезпечить економічне благополуччя підприємств та екологічну рівновагу у системі «людина – навколишнє середовище». Екологічно зорієнтована вискоєфективна система екологічного менеджменту на підприємстві забезпечить формування збалансованого розвитку як підприємства, так і суспільства в цілому.

Література:

1. Екологічний менеджмент: підручник / Шлапак Н.С. та ін.. Маріуполь: ПДТУ, 2016. 205 с.
2. Мартієнко А.І., Бондаренко С.А. Екологічні інновації в регіональній інноваційній системі. *Ефективна економіка*. 2015. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4232>.
3. Кузнєцова Т.В., Сіпайло Л.Г. Економічний механізм стимулювання еколого-інноваційного розвитку промислових підприємств регіону: монографія. Рівне: НУ ВГП, 2016. 217 с.
4. Вишнівська Б.В. Інноваційний розвиток України. *Науковий вісник НУБПУ. Сер. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2016. Вип. 244. С. 183–191.
5. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Михайлова Л. І. та ін. Київ: ЦУЛ, 2015. 234 с.

Referenses:

1. Ekologichnyj menedzhment: pidruchnyk / Shlapak N.S. ta in.. Mariupolj: PDTU, 2016. 205 s.
2. Martijenko A.I., Bondarenko S.A. Ekologichni innovaciji v regionalnij innovacijnij systemi. *Efektivna ekonomika*. 2015. # 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4232>.
3. Kuznjecova T.V., Sipajlo L.Gh. Ekonomichnyj mekhanizm stymuljuvannja ekologho-innovacijnogho rozvytku promyslovykh pidpryjemstv reghionu: monoghrafija. Rivne: NU VGhP, 2016. 217 s.
4. Vyshnivsjka B.V. Innovacijnyj rozvytok Ukrajinj. *Naukovyj visnyk NUBPU. Ser. Ekonomika, aghrarnyj menedzhment, biznes*. 2016. Vyp. 244. S. 183–191.
5. Innovacijnyj menedzhment: navch. posibnyk / Mykhajlova L.I. ta in. Kyjiv: CUL, 2015. 234 s.

Environmental innovation means the result of creative activity aimed at the development, creation and implementation of innovations in the form of new products, technologies, methods, forms of production organization, which would directly or indirectly reduce the environmental impact of production on the environment and solve environmental problems.

Eco-innovations, as a result of creative activity, in the process of management are aimed at:

development, creation and introduction of new technological cycles of development and coordinated development of all functional elements for extraction of resources, their processing, use of waste and reproduction of these resources;

before production developments containing product and process modifications, retraining of personnel to apply new technologies and equipment;

development and application of resource-saving techniques and technologies;

development and implementation of low-waste and non-waste technologies (including energy-saving ones);

development of technologies that ensure the integrated use of raw materials and natural resources;

development of new and renewable energy sources;

the development of materials with new features that reduce the environmental impact of their use, processing and disposal.

Eco-innovation is viewed from the perspective of three approaches:

objective;

rocess;

process - investment.

Depending on the scope of innovation distinguish innovation:

technical;

organizational;

social.

The use of innovative environmentally sound and economically sound technologies by enterprises contributes to the gradual increase of economy and production efficiency. An environmentally oriented highly efficient environmental management system at the enterprise ensures the formation of balanced development of both the enterprise and society as a whole.